

Egzamin z logiki, 04/09/2000

1. Niech $\mathbb{N}$ będzie standardowym modelem arytmetyki, nad standardową sygnaturą, składającą się z symboli $+, *, 0, 1, \leq$.

Mówimy, że funkcja $F : \omega \rightarrow \omega$ jest *definiowalna*, gdy istnieje formuła $\varphi(x, y)$ nad sygnaturą arytmetyki taka, że każdego wartościowania $v : X \rightarrow \omega$ zachodzi

$$\mathbb{N} \models \varphi[v] \text{ wtw } v(y) = F(v(x)).$$

Udowodnić, że jeśli funkcja $F : \omega \rightarrow \omega$ jest definiowalna, to jest też definiowalna funkcja $G : \omega \rightarrow \omega$ dana wzorem

$$G(n) = \begin{cases} 0 & \text{gdy } n = 0, \\ F(G(n-1)) & \text{gdy } n > 0. \end{cases}$$

2. Niech $\mathcal{A}$ będzie klasą algebr nad pewną algebraiczną sygnaturą Σ . Niech $\text{Spec}(\mathcal{A})$ oznacza, tak jak niegdyś na kolokwium, *spektrum* $\mathcal{A}$, czyli zbiór $\{n \in \omega \mid \text{istnieje } \mathbb{A} \in \mathcal{A} \text{ takie, że } |\mathbb{A}| = n.\}$.

Udowodnić, że jeśli $\mathcal{A}$ jest różniczką algebr, to $\text{Spec}(\mathcal{A})$ jest zamknięte na mnożenie: jeśli $m, n \in \text{Spec}(\mathcal{A})$, to $m \cdot n \in \text{Spec}(\mathcal{A})$.

Podać przykład takiej klasy algebr $\mathcal{A}$ nad sygnaturą Σ (która też jest do wyboru), która jest definiowalna, ale jej spektrum nie jest zamknięte na mnożenie.

3. Niech Σ będzie sygnaturą algebraiczną, składającą się z jednego symbolu $f \in \Sigma_2^F$. Rozpatrujemy algebrę $\mathbb{E} = \langle \omega, f^{\mathbb{E}} \rangle$, gdzie

$$f(x, y) = \begin{cases} x^{2 \cdot y} & \text{gdy } x \neq 0 \text{ lub } y \neq 0, \\ 0 & \text{gdy } x = 0 \text{ i } y = 0. \end{cases}$$

Napisać taką formułę pierwszego rzędu $\varphi(x)$ nad Σ , z jedną zmienną wolną x , która definiuje liczbę 1, t.j., taką, że dla każdego wartościowania $v : X \rightarrow \omega$ zachodzi $\mathbb{E} \models \varphi[v]$ wtw $v(x) = 1$.

4. Niech dany będzie niesprzeczny, skończony zbiór zdań Δ nad pewną ustaloną i również skończoną sygnaturą Σ . Wykazać, że istnieje zbiór $\Delta_0 \subseteq \Delta$ taki, że $\Delta_0 \models \Delta$, a ponadto zdania w Δ_0 są niezależne: dla każdego $\varphi \in \Delta_0$ mamy $\Delta_0 \setminus \{\varphi\} \not\models \varphi$.

5. Podać charakteryzację zbioru wszystkich liczb kardynalnych (mocy) n takich, że zachodzi następująca własność:

Dla każdej sygnatury Σ i każdej klasy $\mathcal{A}$ struktur nad Σ , jeśli klasa $\mathcal{A}$ jest aksjomatyzowalna, to jest też aksjomatyzowalna podklasa $\mathcal{A}$, składająca się ze struktur mocy nie większej niż n .

6. Równość $s = t$ nad sygnaturą algebraiczną Σ nazywamy *dziwną*, gdy $FV(s) \cap FV(t) = \emptyset$, a ponadto żaden z termów s, t nie jest zmienną.

Przypuśćmy, że E jest zbiorem wszystkich równości dziwnych nad Σ , oraz że $\mathbb{A}$ jest algebrą nad Σ taką, że $\mathbb{A} \models E$. Udowodnić, że dla każdego $n \in \omega$ i każdego $f \in \Sigma_n^F$, $f^{\mathbb{A}}$ jest funkcją stałą. Czy z powyższych założeń wynika też, że $|A| = 1$?

7. Niech φ będzie zdaniem

$$(\forall x f(a_1(x), a_2(x)) = x) \wedge (\forall x \forall y a_1(f(x, y)) = x \wedge a_2(f(x, y)) = y).$$

Czy φ ma model o co najmniej dwóch elementach?

8. Udowodnić, że klasa wszystkich struktur $\mathbb{A} = \langle A, E^{\mathbb{A}} \rangle$ nad sygnaturą składającą się z jednego dwuargumentowego symbolu relacyjnego E i takich, że $E^{\mathbb{A}}$ jest relacją równoważności, która nie zawiera dwóch klas abstrakcji równej mocy, nie jest aksjomatyzowalna.
9. Niech $\mathbb{B}$ będzie wolną algebrą Boole'a (t.j., algebrą wolną w klasie wszystkich algebr Boole'a) ze zbiorem wolnych generatorów G o mocy c . Jakiej mocy jest zbiór wszystkich podalgebr $\mathbb{B}$?
10. Niech sygnatura algebraiczna Σ zawiera wyłącznie jeden symbol f operacji jednoargumentowej. Zakładamy, że 3-elementowa algebra $\mathbb{A}$ nad Σ ma dokładnie dwie kongruencje. Udowodnić, że istnieje pojedynczy element $x \in A$ taki, który generuje całą algebrę $\mathbb{A}$, t.j., $[x] = \mathbb{A}$.